

بازیگران انتخابات و بازی های انتخاباتی

فعالیت و رقابت بر سر سومین انتخابات ریاست جمهوری افغانستان که در بهار سال آینده 1393 خورشیدی (2014 عیسوی) برگزار میشود، با شکل گیری "اتحاد انتخاباتی افغانستان" در هفته گذشته آغاز یافت. این اتحاد متشکل از پانزده حزب و گروه های سیاسی روز هفتم سنبله سال روان 1392 (29 آگست 2014) اعلان موجودیت کرد. اعلان موجودیتی که پس از چانه زنی ها و گفتگو های بسیاری در پشت پرده وارد بازی سیاسی در کارزار انتخابات آینده شد. پس از آن، جلسه دیگری بریاست زلمی خلیل زاد امریکایی افغان تبار و سفیر پیشین واشنگتن در کابل و بغداد نیز از شکل گیری ائتلاف جدید بر سر انتخابات و به قول خود تیم انتخاباتی سخن گفت. همزمان با این رویداد های سیاسی در مورد کارزار انتخابات آینده تغییراتی در وزارت داخله از سوی رئیس جمهور کرزی با معرفی وزیر و معین جدید صورت گرفت که ریشه ها و انگیزه های این جابجایی به این کارزار بر میگردد. افزون بر آن، راهکار و راهبرد پیروزی در این کارزار آرام و بی سرو صدا پیوسته در صدر گفتگو ها و بازی های بازیگران درون و بیرون ارگ قرار دارد.

ویژگی و اهمیت سومین انتخابات ریاست جمهوری:

سومین انتخابات ریاست جمهوری افغانستان با ویژگیهای متفاوت از دو انتخابات دیگر در سال های پیشین متمایز می شود:

نخست؛ حامد کرزی که چهار بار و در چهار دوره متوالی (حکومت مؤقت، دوره انتقالی و دو دور ریاست جمهوری) قدرت را در قبضه خود قرار داد، دیگر نمیتواند بصورت رسمی و قانونی به عنوان نامزد ریاست جمهوری وارد بازی حفظ قدرت شود.

دوم؛ سومین انتخابات ریاست جمهوری در سال خروج نیروهای امریکایی و ناتو (سال 2014) و بدون نقش مستقیم سازمان ملل متحد برگزار می شود. بخش اصلی تأمین امنیت انتخابات و تدویر انتخابات شفاف و درست بدوش حکومت افغانستان و کمیسیون مستقل انتخابات است.

سوم؛ برنده ی انتخابات در سومین انتخابات ریاست جمهوری با شرایط متفاوت از دوره های پیشین ریاست جمهوری بریاست حامد کرزی قرار خواهد داشت. خروج نیروهای امریکایی و غربی و کاهش کمک های نظامی و مالی حامیان خارجی دولت افغانستان پس از این خروج نظامی، رئیس جمهور جدید را در وضعیت دشوار و پیچیده تر قرار میدهد.

چهارم؛ مبارزه و رقابت بر سر انتخابات ریاست جمهوری و بازی در میدان این مبارزه بسیار شدید تر و پیچیده تر از رقابت دوره های پیشین خواهد بود. حفظ نفوذ قدرت سیاسی و ثروت اقتصادی، استحکام و استمرار این نفوذ قدرت و ثروت توسط رئیس جمهورکزی و تیم او در داخل و خارج ارگ از یکسو، دسترسی به قدرت سیاسی توسط اپوزیسیون سیاسی و رقیبان عرصه کارزار انتخابات ریاست جمهوری از جانب دیگر حکایت از شدت و پیچیدگی این مبارزه و رقابت دارد.

بازیگران اصلی در میدان انتخابات:

ویژگی و اهمیت سومین انتخابات ریاست جمهوری، نقش و اهمیت بازیگران مهم و تاثیرگذار را در مبارزه بر سر انتخابات برجسته میسازد. بازیگران اصلی در این میدان چه کسانی هستند؟ تاکتیک و استراتژی بازی، اهداف و خواست های آنها، ابزار و زمینه های پیروزی در این بازی از مباحث بسیار مهم مورد تحلیل و بسیار پیچیده و پر از ابهام است. نه تنها شرایط دشوار سیاسی و اجتماعی افغانستان که با عقب ماندگی فرهنگی و اجتماعی، فقر اقتصادی، بی ثباتی سیاسی و وابستگی خارجی در عرصه های مختلف حیات مشخص می شود، به دشواری و پیچیدگی مباحث متذکره می افزاید، بلکه افکار و عملکرد غیر قابل پیش بینی بازیگران مختلف انتخابات ریاست جمهوری این پیچیدگی و ابهام را مضاعف می کند. رویهمرفته در کارزار انتخابات آینده ریاست جمهوری افزون بر بازیگران متعدد و مختلف، دو جناح از بازیگران مهم و اصلی خواهند بود: جناح درون ارگ و فرد مورد نظر و حمایت رئیس جمهورکزی و جناح رقیب و مخالف با نامزد آنها در انتخابات. نامزد این جناح ها چه کسانی هستند؟ اهداف آنها را چه تشکیل میدهد؟ ابزار و زمینه های پیروزی آنها در این کارزار کدام است؟

1- رئیس جمهور کزی:

در حالی که حامد کزی در ظاهر و بصورت رسمی و قانونی نامزد سومین انتخابات ریاست جمهوری نیست و نمیتواند در کرسی ریاست جمهوری باقی بماند، اما کماکان مهم ترین و اصلی ترین بازیگر این انتخابات خواهد بود. اهداف و مطالبات او در این بازی عبارتند از:

- 1- حفظ نظام ریاستی و انتقال قدرت ریاست جمهوری در این نظام به فردی از لحاظ قومی پشتون که نامزد مورد نظر و حمایت او(کزی) خواهد بود.
- 2- حفظ نفوذ و تاثیر گذاری رئیس جمهور کزی در قدرت سیاسی و حفظ ثروت و مسئولیت اقتصادی برادران و بستگان وی.

رئیس جمهور کزی که قدرت سیاسی را در قبضه و انحصار خود دارد تمام ابزار و زمینه های پیروزی را در بازی انتخابات آینده مورد توجه داشته است. تعیین اعضای کمسیون انتخابات، تعیین وزیر جدید داخله، تصویب قانون انتخابات توسط پارلمان با عدم نقش و حضور احزاب سیاسی و در یک کلام نفوذ وسلطه بر تمام ساز و کارهای انتخابات آینده ریاست جمهوری.

و اما نامزد مورد حمایت کزی در انتخابات کیست؟ در حالی که تا اکنون از افرادی چون: قیوم کزی، اشرف غنی احمدزی، عبدرب الرسول سیاف، زلمی رسول،

محمد عمر داودزی، فاروق وردک، زلمی خلیل زاد و علی احمد جلالی به عنوان نامزدان مورد نظر و حمایت رئیس جمهور کرزی نام برده می شود، اما به نظر میرسد که زلمی رسول وزیر خارجه نامزد مورد حمایت کرزی در انتخابات آینده باشد. گفته می شود که وزیر خارجه به زودی با استعفا از کرسی وزارت نامزدی خویش را در انتخابات ریاست جمهوری اعلان می کند. سر پرستی وزارت خارجه را رنگین داد فر سپنتا و جای او را در مشاوریت امنیت ملی ژنرال رحیم وردک خواهد گرفت. چرا زلمی رسول؟ در حالی که برخی تحلیلگران از قیوم کرزی، استاد سیاف، اشرف غنی احمدزی و زلمی خلیل زاد به عنوان نامزدان مورد حمایت رئیس جمهور کرزی نام میبرند، اما چرا زلمی رسول آخرین گزینه کرزی خواهد بود؟ گفته می شود که امریکایی ها برای رئیس جمهور کرزی گفته اند که کم از کم در ظاهر او و برادرانش به عنوان رئیس جمهور قابل پذیرش نیستند. در میان تمام نامزدان متذکره، رئیس جمهور کرزی میتواند در ریاست جمهوری زلمی رسول و حکومت او رئیس جمهور و حکومت سایه باشد و به هر دو هدف متذکره دست یابد.

2- اپوزیسیون سیاسی (اتحاد انتخاباتی افغانستان):

دومین بازیگران عرصه انتخابات ریاست جمهوری آینده مخالفان سیاسی رئیس جمهور کرزی هستند که ظاهراً در جهت ایجاد همسویی میان خود بر سر انتخابات ریاست جمهوری ائتلافی را بنام اتحاد انتخاباتی افغانستان شکل دادند. اما پرسش اصلی به ثبات همسویی این ائتلاف و توان بازی های انتخاباتی آنها و قدرت بازیگران مهم و محوری در درون اتحاد مذکور بر میگردد. در حالی که روابط پیشین از ناهمسویی و تعارض میان عناصر مختلف این اتحاد حکایت میکند، مؤلفه های همسویی امروز و فردا میان آنها بر سر انتخابات تا چه حدی پایدار و مستحکم است؟ نامزد مورد اتفاق و حمایت آنها در انتخابات چه کسی خواهد بود؟ بازیگر اصلی و مقتدر این اتحاد در کارزار رقابت و مبارزات انتخابات ریاست جمهوری چه کسی و یا کسانی هستند؟ ابزار و زمینه های پیروزی آنها در این کارزار چیست؟ به سختی میتوان پایداری این اتحاد را پیش بینی کرد. در یک دیدگاه واقع گرایانه میتوان گفت که به استثنای عطا محمد نور و داکتر عبدالله بسیاری از اعضای این اتحاد حاضر اند تا نقش دوم را به عنوان معاون با تیم مورد حمایت رئیس جمهور کرزی و حتی نامزدان دیگر بدوش بگیرند. این در حالی است که هنوز اتفاق نظر بر سر نامزد واحد میان اعضای ائتلاف جدید شکل نگرفته است.

اگر بازیگر و یا بازیگران مقتدر و اصلی در ائتلاف جدید اتحاد انتخاباتی مورد توجه قرار بگیرد، عطا محمد نور والی ولایت بلخ از بازیگران مقتدر و محوری در کارزار انتخابات ریاست جمهوری آینده است. گفته می شود که او تا حالا مطالبه رئیس جمهور کرزی را به عنوان معاون اول ریاست جمهوری با نامزد مورد نظر و حمایتش مورد تردید قرار داده است. توانایی های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی آقای نور که در صدد ایفای نقش محوری و رهبری در جمعیت اسلای افغانستان و از لحاظ قومی در میان تاجک ها است انگیزه ها و مؤلفه های مهم را برای او در بازی های سیاسی افغانستان به عنوان یک طرف مهم و تأثیرگذار تشکیل میدهد. در حالی که بهره گیری از

ظرفیت های بالقوه برای موصوف در سیاست افغانستان به عوامل دیگری چون بسیج و تنظیم طیف گسترده ای از نخبگان جامعه در جهت تدوین و تنظیم اندیشه و برنامه های سیاسی و اجتماعی راهکشا و عملی برمیگردد، آیا وی چنین نیروی انسانی را در کارزار سیاست و مبارزات سیاسی دارد؟ و آیا والی بلخ همچنان در کارزار انتخاباتی کماکان در محور جناح رقیب و مخالف ارگ کابل علی رغم بقا و عدم بقای اتحاد انتخاباتی باقی خواهد ماند؟

3- زلمی خلیلزاد:

یکی از بازیگران انتخابات آینده زلمی خلیلزاد امریکایی افغانتبار است که تابعیت امریکایی او، کار رسمی گذشته ی وی در پست های مهم دولت امریکا تا سطح سفیر و نماینده ایالات متحده در سازمان ملل متحد، نقش مهم او در تحولات سیاسی افغانستان پس از طالبان و نزدیکی وی به مراکز قدرت در امریکا اهمیت و جایگاه او را در این بازی قابل توجه می سازد. در حالی که گاهی از خلیلزاد به عنوان نامزد مورد حمایت کرزی و امریکا در سومین انتخابات ریاست جمهوری افغانستان نام برده می شود، ولی این احتمال ضعیف است که خلیلزاد نامزد جدی این انتخابات باشد. در حالی که خلیلزاد نقش بسیار مهم در حمایت از زمام داری حامد کرزی در دوره های متوالی حکومت مؤقت، انتقالی و دو دور ریاست جمهوری بازی کرد، اما حمایت رئیس جمهور کرزی از وی به عنوان نامزد سومین انتخابات ریاست جمهوری به تعهد و تضمین خلیلزاد در جهت تحقق خواسته های موصوف بر میگردد. بویژه حمایت از نفوذ و تاثیر او در قدرت سیاسی و حمایت از مصئونیت اقتصادی بستگان وی. در حالی که تا اکنون از سوی خلیلزاد و امریکایی ها در این مورد چراغ سبزی روشن نشده است. گفته می شود که بی میلی خلیلزاد در حمایت از موقف رئیس جمهور کرزی در انتخابات آینده به نگرانی رئیس جمهور انجامید. تشویق عبدرب الرسول سیاف به نامزدی در انتخابات و ریاست جمهوری از سوی رئیس جمهور کرزی و سرزنش خلیلزاد از سوی مارشال محمدقسیم فهمیم معاون اول کرزی به عنوان تبعه امریکا در اظهارات ماه قبل موصوف گامی در مقابله با خلیلزاد توسط کرزی ارزیابی میگردد.

به نظر می رسد که زلمی خلیلزاد بجای نامزدی خود از نامزد فرد دیگر با تشکیل تیمی از تکنوکرات های برگشته از غرب و چهره های سیاسی فعال در داخل چون: علی احمدجلالی، اشرف غنی احمدزی، انورالحق احدی، حنیف اتمر و غیره حمایت کند. خلیلزاد با حضور فعال در آستانه انتخابات ریاست جمهوری افغانستان در صدد حفظ و استحکام جایگاه خویش به عنوان فرد امریکایی-افغان تاثیر گذار و نقش آفرین در دستگاه سیاست امریکا است. مؤفقییت او در شکل دهی یک ائتلاف انتخاباتی جدا از تیم مورد نظر و حمایت کرزی می تواند چالش بسیاری جدی برای رئیس جمهور کرزی باشد و چنین تیمی به یکی از بازیگران مهم در بازی انتخابات تبدیل شود.

4- نقش امریکا در انتخابات افغانستان:

شاید بسیار ساده انگاری باشد که از نقش امریکایی ها و متحدین غربی شان در انتخابات ریاست جمهوری افغانستان سخن نگفت و یا آنرا بی اهمیت تلقی کرد. در حالی که بقا و فعالیت نیروی ارتش و پولیس دولت افغانستان در گرو کمک مستمر سالانه در حدود چهار هزار ملیون دالر از سوی امریکا و متحدین غربی اش است و بقای دولت افغانستان به بقا و فعالیت این نیروها بستگی دارد، آیا امریکا هیچ دیدگاه و نقشی در انتخابات ریاست جمهوری و انتخاب رئیس جمهور آینده نخواهد داشت؟ آیا دولت امریکا برای دولت یک کشور ملیارد ها دالر پول میدهد و خون نظامیان و سربازان خود را در دفاع از آن دولت می ریزاند به رئیس جمهوری آینده اش کاری ندارد که کدام فردی خواهد بود؟

امریکا در بازی های انتخاباتی از که و کدام جناح حمایت خواهد کرد؟ امریکایی ها در پاسخ به این پرسش از بیطرفی خود سخن میگویند و از هیچ نامزدی در ظاهر حمایت نمیکنند. اما روشن است که امریکایی ها فردی را در ریاست جمهوری میخواهند ببینند که بیشتر از این موجب افزایش و پیچیدگی بحران افغانستان نشود. فردی که با امریکایی ها در تعامل و همکاری به سر برد و کم از کم وضعیت موجود را حفظ کند.